

פרק חרש שנשא

עיין דברי הקדמה לפרק זה, בהערה הראשונה.⁽¹⁾ כאשר החלק הראשון עוסק בדיני הנישואין

אך אם קידשה בביאה, סובר הירושלמי שאינו יכול לגרשה ברמיזה, כי קידושו הם "מעשה", וגירושו ברמיזה אינם "מעשה".

ג. אם נשא אדם פיקח אשה, והתחרש, אינו יכול להוציאה בגט עולמית, כי קידושה קידושין גמורים מהתורה, וגירושו של חרש אינם אלא מתקנת חכמים, והם אינם מועילים במקום שהיא מקודשת מן התורה.

ומבאר הג"ח [בפרק ד' מהלכות יבום וחליצה הלכה ט"ז] שלגבי חליצה ולגבי כתיבת גט לשמה מועיל מה שאחרים עומדים על גביו לעשות את חליצתו חליצה כשירה, ולעשות את הגט שהוא כותב לגט כשר, אבל לענין לגרש או לקדש לא יועיל מה שאחרים עומדים על גביו, היות שבחליצה אין צורך בדעת הבעלים, וכן בכתיבת גט לשמה, אלא רק כונה, ואת הכונה יכולים לעשות גם אחרים העומדים על גביו.

ואילו בגיטין וקידושין צריך את דעתו של המקדש והמגרש, ואין אחרים העומדים על גביו יכולים לקבוע את דעתו במקומו.

וכתבו הראשונים, שגם אם אחרי שנתחרש דעתו נכונה ומיושבת עליו, בכל זאת אין הוא יכול לגרשה, משום שסתם חרש אינו בר דעת [עיין ברשב"א גיטין עא א, ובבית יוסף אבן העזר סימן קכ"א].

ד. ואם נשא פיקח אשה פקחת, והתחרשה, יכול הוא להוציאה, שהרי אין צורך בדעת האשה לגירושין, וגם היא יודעת לשמור עצמה וגיטה [מאירי על המשנה קיד ב].

אך רבי יוחנן בן נורי חולק, וסובר שאינה

1. א. יש שני סוגי "חרש": האחד, אדם שאינו שומע ואינו מדבר. והשני, אדם המדבר, אך אינו שומע.

פרק זה עוסק בחרש ובחרשת שאינם שומעים ואינם מדברים, ולכן אינם יכולים לחלוץ מן התורה, היות והיבם והיבמה צריכים לומר את הפסוקים שבתורה, וכפי שיתבאר להלן.

כמו כן, נחשבים החרש והחרשת כמי שאין בהם דעה, ואין מעשיהם נחשבים כמעשה.

אך בכך נחלקו חכמים ורבי אליעזר, כאשר לדעת רבי אליעזר יש דעה לחרש ולחרשת.

ובגמרא [דף קיג] נחלקו אמוראים, מהי דרגת הדעה שיש לחרש לפי רבי אליעזר, והאם אמר זאת רבי אליעזר בודאי, או שהסתפק בדבר.

לפי חכמים, הסוברים שאין לחרש ולחרשת דעה, אין להם קידושין מן התורה, אלא שתיקנו להם חכמים קידושין ונישואין.

ובכך שונה החרש מן הקטן, שלא תיקנו לו חכמים קידושין. היות וקטן עתיד לגדול, ואילו חרש ישאר תמיד חרש. ולכן, תקנו חכמים שיוכל לשאת אשה ולא ייבטל מפריה ורביה.

וכמו כן, תקנו לחרשת שתוכל להנשא, כדי שלא תשאר פנויה לעולם [רמב"ם יבום ה כ"ג].

ב. חרש כונס את אשתו ברמיזה, שרומז לה באצבעו עד שתסכים להתרצות לו, או שבא עליה [ירושלמי, פרק יד הלכה א].

אך גם כשבא עליה החרש, אין הוא קונה אותה מן התורה [קרן אורה].

אם רוצה חרש לגרש את אשתו, הוא כותב לה גט, ומגרשה ברמיזה, כמו שכנסה ברמיזה.